

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

вул. Чорновола В., 25, оф 49, Київ, 01135
факс/тел.: 5011875

р/р 2600601192 в ПУАТ "ФІДОБАНК",
м.Київ, МФО 300175, код 20064083

№ 49/12

05 вересня 2012 року

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг

Щодо виконання п. 2.4
Національного плану
дій на 2012 рік

Отримано 16 год. 50 хв.
"05" 09 2012 р.

Національна асоціація кредитних спілок України (НАКСУ) у відповідь на лист Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг) від 28.08.2012 № 3246/15-11 надає наступні пропозиції щодо концептуальних напрямків реформування системи кредитної кооперації та способів їх реалізації:

Метою подальшого розвитку системи кредитної кооперації є запровадження ефективного механізму кредитування населення, забезпечення надійної роботи кредитних спілок та захист законних прав та інтересів їхніх членів.

Задля досягнення вище зазначеної мети ринок кредитної кооперації повинен розвиватися за напрямками, що забезпечать:

- посилення принципів кооперації в кредитних спілках, що забезпечують високий рівень самоорганізації, взаємного контролю, взаємовідповідальності в системі кредитної кооперації;
- прозорість та відкритість діяльності;
- відповідність ділової репутації та професійної підготовки членів органів управління сучасним реаліям;
- підвищення рівня капіталізації кредитних спілок та забезпечення їх платоспроможності і ліквідності;
- доступність фінансових послуг, що надаються кредитними спілками;
- гарантування повернення членам кредитних спілок вкладених у кредитні спілки коштів;
- посилення інституційної спроможності спеціального уповноваженого органу виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг (далі — Уповноважений орган) для забезпечення належного нагляду за діяльністю кредитних спілок;
- запровадження пруденційного нагляду за діяльністю кредитних спілок на основі системи оцінки ризиків;
- поінформованість населення про діяльність системи кредитної кооперації, у тому числі шляхом оприлюднення основних показників діяльності кредитних спілок.

При цьому, необхідно:

- 1) переглянути законодавство та нормативну базу, яка регулює діяльність кредитних спілок, у бік приведення її у відповідність сучасним економічним умовам;

2) запровадити систему гарантування вкладів членів кредитних спілок з урахуванням наявних міжнародного досвіду, загального обсягу та динаміки сум вкладів, які залучаються кредитними спілками від їх членів;

3) розробити та затвердити механізми повернення вкладів членам неплатоспроможних кредитних спілок та виведення таких кредитних спілок з ринку;

4) посилити взаємодію органів державної влади з метою забезпечення контролю за дотриманням вимог законодавства в сфері фінансових послуг як з боку кредитних спілок, так і з боку їх позичальників;

5) розв'язати існуючі проблеми щодо низької ефективності Державної виконавчої служби та підвищити її відповідальність за невиконання судових рішень;

6) запровадити систему підтримки ліквідності та платоспроможності кредитних спілок та організувати її ресурсне забезпечення;

7) визначити критерії, за яких асоціаціям кредитних спілок може бути надано статус саморегульованої організації, з урахуванням, зокрема, наявності працюючої стабілізаційної програми, як обов'язкового критерію для набуття асоціацією статусу саморегульованої організації;

8) запровадити систему управління проблемними боргами кредитних спілок;

9) запровадити зовнішній контроль якості аудиторських послуг та відповідальність аудиторів у разі незабезпечення належної якості їх надання;

10) вдосконалити інститут тимчасових адміністраторів і передбачити механізм створення санаційної організації для акумулювання активів і пасивів кредитних спілок, що припиняються, та передбачити механізм примусової санації;

11) посилити систему внутрішнього контролю за діяльністю кредитних спілок та їхніх органів управління;

12) забезпечити систематичне інформування населення про можливості, умови та ризики діяльності ринку кредитної кооперації, у тому числі шляхом публікування основних показників його діяльності;

13) завершити інституційну розбудову системи кредитної кооперації з урахуванням місця і ролі об'єднаних кредитних спілок та кооперативних банків.

Зважаючи на наведене вище пропонується здійснити реформування системи кредитної кооперації з дотриманням наступних базових положень:

1. Засновниками та членами кредитних спілок можуть бути повністю дієздатні фізичні особи, які постійно проживають на території України, а також юридичні особи визначені законом, місцезнаходження яких відповідає ознаці членства кредитної спілки, створеної за територіальною ознакою.

Юридичними особами, які можуть бути членами кредитної спілки, є суб'єкти малого підприємництва, фермерські господарства, кооперативи, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ), громадські організації (що мають місцевий статус), професійні спілки (що мають статус первинних, місцевих, обласних, республіканських – для Автономної Республіки Крим) та релігійні громади

2. Кредитною спілкою є суб'єкт господарювання, заснований на кооперативних засадах з метою задоволення потреб його членів у фінансових кредитах та інших фінансових послугах.

Кредитна спілка є неприбутковою організацією та здійснює господарську діяльність без мети одержання прибутку (некомерційну господарську діяльність).

3. Кредитна спілка може здійснювати діяльність в межах однієї адміністративно-територіальної одиниці, визначеної статтею 133 Конституції України. Кредитна спілка має право на відкриття відокремлених підрозділів в межах адміністративно-територіальних одиниць, визначених у статті 133 Конституції України. На відкриття відокремлених підрозділів за межами адміністративно-територіальних одиниць, визначених у статті 133 Конституції України, кредитній спілці може надати право орган державної влади, уповноважений здійснювати регулювання ринків фінансових послуг.

4. Система кредитної кооперації включає такі елементи:

кредитні спілки, що безпосередньо надають фінансові послуги своїм членам;

фінансову інфраструктуру, яка забезпечує належний рівень фінансової, системної та організаційної інтеграції кредитних спілок;

сервісну інфраструктуру, об'єкти якої перебувають у власності кредитних спілок або під їх контролем і забезпечують надання відповідних послуг.

5. Структура системи кредитної кооперації складається з двох рівнів:

перший – кредитні спілки;

другий – кооперативний банк та об'єднані кредитні спілки, що забезпечують можливість доступу кредитних спілок до необхідних фінансових ресурсів як шляхом їх перерозподілу в межах системи кредитної кооперації, так і шляхом залучення відповідних ресурсів із зовнішніх джерел.

Через кооперативний банк та об'єднані кредитні спілки може здійснюватися рефінансування, диверсифікація ризиків, доступ до міжбанківської системи розрахунків, забезпечення переказу коштів у межах платіжної системи.

6. Кредитна спілка може бути засновником або учасником лише:

одного кооперативного банку;

платіжної організації платіжної системи;

спеціалізованої іпотечної установи;

бюро кредитних історій.

Бути засновником або учасником іншого суб'єкта підприємницької діяльності, крім зазначених в цій частині, кредитній спілці заборонено.

З метою досягнення мети, визначеної в статуті, кредитні спілки також можуть засновувати та бути членом (учасником) асоціацій кредитних спілок, об'єднаних кредитних спілок, обслуговуючих кооперативів, суб'єктів систем фінансового оздоровлення кредитних спілок та гарантування внесків (вкладів), що здійснюють некомерційну діяльність.

7. Уповноважений орган видає кредитним спілкам безстрокові ліцензії. Уповноважений орган має право тимчасово зупиняти чи обмежувати дію ліцензії або анулювати ліцензію у порядку, встановленому законом.

Кредитна спілка має право надавати фінансові послуги лише після набуття нею статусу фінансової установи та отримання відповідних ліцензій у порядку, передбаченому законодавством.

8. Припинення кредитної спілки здійснюється відповідно до Закону України „Про кредитні спілки”. Якщо у разі припинення кредитної спілки вартість її майна недостатня для задоволення вимог кредиторів та членів кредитної спілки, кредитна спілка ліквідується в порядку, передбаченому Законом України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” в частині, що не суперечить нормам Закону України „Про кредитні спілки”.

9. Якщо член кредитної спілки більше трьох років не користується послугами кредитної спілки, не бере участі у загальних зборах членів кредитної спілки та не бере участь у формуванні капіталу кредитної спілки, він може бути виключений з членів кредитної спілки за рішенням спостережної ради кредитної спілки з наступним інформуванням загальних зборів.

10. Юридичні особи – члени кредитної спілки набувають статусу асоційованого членства. Асоційоване членство дає змогу отримувати послуги кредитної спілки та мати інші права члена кредитної спілки, але не дає права на участь в управлінні спілкою.

11. Повідомлення про скликання загальних зборів повинне бути розміщено не пізніше ніж за 30 календарних днів до їх скликання у визначеному Уповноваженим органом друкованому засобі масової інформації, а за бажанням члена спілки також направлено звичайною та(або) електронною поштою

12. Загальні збори вважаються правомочними за умови дотримання кредитною спілкою процедури їх скликання, що підтверджено відповідним висновком ревізійної комісії та за умови, що на них представлено більше половини членів кредитної спілки, які мають діючі договори про залучення внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки.

13. Кредитні спілки, окрім видів господарської діяльності, встановлених чинною редакцією статті 21 Закону України „Про кредитні спілки”:

розміщують тимчасово вільні кошти на депозитних рахунках у банках як у національній, так і в іноземній валюті, яку придбаває для цілей такого розміщення, та/або об'єднаній кредитній

спілці, а також у державні цінні папери та/або іпотечні цінні папери, перелік яких установлюється Уповноваженим органом;

здійснюють відкриття та ведення поточних рахунків для своїх членів, виступають членами платіжних систем та здійснюють переказ коштів відповідно до законодавства;

оплачують за дорученням своїх членів вартість товарів, робіт і послуг у межах внесків (вкладів) члена кредитної спілки на депозитних рахунках;

здійснюють звернення стягнення на предмет іпотеки в порядку, визначеному законодавством, а також можуть здійснювати управління предметом іпотеки в період до його реалізації в порядку звернення стягнення;

виступають страховими агентами страховиків та надають агентські послуги іншим фінансовим установам

надають послуги факторингу;

за рахунок свого майна можуть виступати засновниками, співзасновниками або учасниками кооперативного банку, платіжної організації платіжної системи, спеціалізованої іпотечної установи, бюро кредитних історій, а також суб'єктів систем фінансового оздоровлення кредитних спілок та гарантування внесків (вкладів), що здійснюють некомерційну діяльність для реалізації кредитною спілкою своїх статутних цілей.

14. Асоціації кредитних спілок створюються кредитними спілками на добровільних засадах з метою координації своєї діяльності, надання взаємодопомоги та захисту спільних інтересів. Асоціації кредитних спілок є непідприємницькими товариствами та неприбутковими організаціями, які здійснюють господарську діяльність без мети одержання прибутку (некомерційну господарську діяльність) відповідно до Цивільного кодексу України, цього Закону, інших законів та нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до цього Закону, та свого статуту.

Місцеві асоціації кредитних спілок створюються в рамках однієї адміністративно-територіальної одиниці, визначеної статтею 133 Конституції України, якщо членами такого об'єднання є більш як третя частина кількості кредитних спілок, які діють на території такої адміністративно-територіальної одиниці, але в кількості не менш як три кредитних спілки.

Всеукраїнські асоціації кредитних спілок створюються як асоціації кредитних спілок, членами яких є кредитні спілки та/ або місцеві асоціації більше ніж з половини адміністративно-територіальних одиниць, визначених частиною другою статті 133 Конституції України.

15. За рішенням Уповноваженого органу всеукраїнським асоціаціям кредитних спілок може бути надано статус саморегульованих організацій кредитних спілок - членів асоціації. Умовами набуття всеукраїнською асоціацією статусу саморегульованої організації є наявності у неї сформованого стабілізаційного фонду, розмір якого складає не менше одного відсотка від активів кредитних спілок – членів такої асоціації, та у разі, якщо членами такої асоціації є не менше 10% кредитних спілок, інформація про які внесена до відповідного державного реєстру. Саморегульована асоціація кредитних спілок здійснює фінансове оздоровлення кредитних спілок – своїх членів.

Членство у саморегульованій організації (далі – СРО) є обов'язковим для кредитних спілок:

1) які мають ліцензію на право залучення внесків (вкладів) членів кредитних спілок на депозитні рахунки;

2) яким ліцензія на право залучення внесків (вкладів) членів кредитних спілок на депозитні рахунки тимчасово зупинена або анульована, за умови, що такі кредитні спілки мають невиконані зобов'язання за названими договорами.

Кредитна спілка може бути членом тільки однієї СРО. За учасниками СРО кредитних спілок залишається право участі в інших об'єднаннях кредитних спілок.

16. СРО за своїм статусом без процедури делегування повноважень держави, відповідно до покладених на неї завдань та у межах своєї компетенції:

1) розробляє програми фінансового оздоровлення чи організаційної реструктуризації (приєднання, злиття, виділ) своїх учасників та після погодження таких програм Уповноваженим органом адмініструє і контролює виконання цих програм, здійснює виведення з ринку своїх учасників, в тому числі функції тимчасового адміністратора та/або ліквідатора;

2) створює та формує спеціалізовані центральні фінансові фонди для забезпечення стабільної діяльності своїх учасників;

3) погоджує проекти регуляторних актів, що розробляються Уповноваженим органом в частині діяльності кредитних спілок;

4) встановлює за погодженням з Уповноваженим органом і впроваджує правила поведінки кредитних спілок на ринках фінансових послуг, а також контролює їх виконання. Рівень вимог, викладених у правилах СРО кредитних спілок може бути не нижче рівня вимог, встановленого законодавством;

5) здійснює методичне забезпечення діяльності кредитних спілок, розробляє та сприяє запровадженню методичних рекомендацій з метою підвищення ринкової ефективності, прозорості та надійності діяльності кредитних спілок;

6) здійснює передліцензійну підготовку кредитних спілок та надає подання Уповноваженому органу на видачу ліцензії на право здійснення діяльності по залученню внесків (вкладів) членів кредитних спілок на депозитні рахунків в порядку, визначеному Уповноваженим органом, яке є обов'язковою умовою для одержання відповідної ліцензії;

7) безоплатно одержує від кредитних спілок, органів державної влади та/або органів місцевого самоврядування, юридичних осіб інформацію, необхідну для виконання покладених на неї функцій, якщо інше не встановлено законодавством;

8) встановлює за погодженням з Уповноваженим органом стандарти якості системи управління, внутрішнього контролю та розкриття інформації своїх учасників, а також контролює їх виконання. Рівень вимог, викладених у стандартах СРО кредитних спілок може бути не нижче рівня вимог, встановленого законодавством;

9) контролює дотримання своїми учасниками спеціального законодавства та прийнятих СРО кредитних спілок документів шляхом здійснення безвиїзного та виїзного моніторингу, у тому числі із залученням зовнішніх експертів та аудиторів. СРО кредитних спілок повідомляє про результати моніторингу своїх учасників у порядку, визначеному Уповноваженим органом;

10) здійснює навчання та сертифікацію фахівців кредитних спілок відповідно до вимог, визначених Уповноваженим органом;

11) одержує звітність, складену учасниками СРО кредитних спілок відповідно до вимог, визначених Уповноваженим органом, з метою її контролю, узагальнення та аналізу. Звітність передається Уповноваженому органу у визначеному ним порядку, строки та форматі..

12) здійснює погодження рекламних матеріалів учасників СРО кредитних спілок. СРО кредитних спілок має право зобов'язати відповідну кредитну спілку внести зміни до рекламних матеріалів, які є недостовірними та не відповідають законодавству;

13) встановлює факт відповідності програмного забезпечення та спеціального технічного обладнання кредитних спілок, пов'язаного з наданням фінансових послуг, вимогам, встановленим Уповноваженим органом;

14) створює постійно діючий третейський суд для вирішення спорів між кредитними спілками, а також між кредитними спілками та членами кредитних спілок або іншими юридичними та/або фізичними особами.

15) оскаржує у судовому порядку акти органів державної влади, органів Автономної республіки Крим, органів місцевого самоврядування і дії (бездіяльність) їх посадових осіб, що порушують права і законні інтереси кредитних спілок та/або їх членів.

17. Виключення кредитної спілки, що відповідає критеріям обов'язкової належності до СРО кредитних спілок, із складу учасників СРО кредитних спілок є підставою для анулювання ліцензій та виключення інформації про неї з відповідного державного реєстру. Таке рішення з боку СРО кредитних спілок може бути оскаржене кредитною спілкою до Уповноваженого органу, який може погодитися з рішенням СРО кредитних спілок або винести обґрунтовані заперечення щодо відповідного рішення. У разі незгоди кредитної спілки із рішенням Уповноваженого органу або відмови СРО кредитних спілок задовольнити заперечення Уповноваженого органу спір між сторонами вирішується у судовому порядку.

18. Функції державного управління у сфері гарантування вкладів членів кредитних спілок виконує Уповноважений орган з регулювання ринків фінансових послуг на підставі Положення про гарантування вкладів членів кредитних спілок, яке затверджується Кабінетом Міністрів України і визначає засади функціонування Фонду гарантування вкладів членів кредитних спілок,

порядок відшкодування вкладів членів кредитних спілок учасників (тимчасових учасників) Фонду, а також регулює відносини між Кабінетом Міністрів України та Уповноваженим органом з регулювання ринків фінансових послуг, який забезпечує безпосереднє управління цим Фондом.

19. Об'єднана кредитна спілка може здійснювати види діяльності, передбачені статтею 21 Закону України „Про кредитні спілки”.

Також, об'єднана кредитна спілка може здійснювати відкриття та ведення поточних рахунків для кредитних спілок та об'єднань кредитних спілок, у тому числі переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них, а також виступає членом системи електронних платежів Національного банку України за умови отримання ліцензії Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України на здійснення переказу коштів та відповідного дозволу Національного банку України.

Об'єднана кредитна спілка може бути перетворена в кооперативний банк.

20. Кооперативний банк створюється з метою концентрації капіталів пайовиків, підвищення рівня їх загальної ліквідності та платоспроможності. Пайовиком кооперативного банку може бути об'єднана кредитна спілка та/або кредитна спілка. Усі пайовики кооперативного банку мають рівні права, в тому числі у разі голосування на загальних зборах, незалежно від розміру їхнього паю. Голосування на загальних зборах відбувається за принципом – один пайовик, присутній на зборах, має один голос.

Органами управління кооперативного банку є загальні збори, наглядова рада, кредитний комітет та виконавчий орган. Органом фінансового контролю кооперативного банку є ревізійна комісія. Статутом кооперативного банку може передбачатися створення інших органів управління та контролю.

Кооперативний банк має право:

здійснювати моніторинг своїх пайовиків;

консультувати кредитні спілки та їх асоціації, а також надавати методологічну підтримку кредитним спілкам;

встановлювати для своїх пайовиків форми і правила уніфікованого документообігу, звітності та вимоги до інформаційних систем;

отримувати інформацію від кредитних спілок, необхідну для виконання функцій та надання послуг;

встановлювати обов'язкові умови, яких повинна дотримуватися кредитна спілка, що отримує фінансову допомогу.

Мінімальна кількість пайовиків кооперативного банку повинна становити не менш як 25 кредитних спілок та/або об'єднаних кредитних спілок.

Мінімальний розмір статутного капіталу на день реєстрації кооперативного банку не може бути менше 10 мільйонів гривень. До статутного капіталу кооперативного банку може включатися розмір субординованого кредиту, але не більше 50% від розміру статутного капіталу

Кооперативний банк може залучати кредити від Національного банку України у тому числі у формі стабілізаційного кредиту.

Кооперативний банк має право надавати фінансові послуги, зокрема, щодо відкриття та ведення рахунків та/або прийняття депозитів виключно своїм пайовикам, крім надання кредитів іншим банкам, кредитним спілкам та об'єднаним кредитним спілкам, які не є його пайовиками.

Статутний капітал кооперативного банку поділяється на паї рівного розміру. Мінімальна кількість паїв, що можуть належати одному пайовику кооперативного банку, визначається його статутом. Максимальний розмір паїв, що належать одному пайовику, не повинен перевищувати 10 відсотків статутного капіталу кооперативного банку.

З повагою,

Президент НАКСУ

П. М. Козинець